

זה קרה בלבנון. עכשיו זה קורה אצלנו

ליבנון ישוראל

יש אומרים שזה כבר קורה בצמרת צה"ל. אם לא — זה יקרה בסיומו הבא. זה בלתי-ימנע. קצינים חכמים כבר נערכים בהתאם לכך. כמה זמן עוד יחלוף לפני שזה יקרה בבית-המישפט העליון?

תוצאות של תהליך זה נראות היטב לעין. כה בשעה שהמנגנון הציבורי הולך ומתעצם, ואי-אפשר להעיב על עגלת-ילדים ממדרכה אחת למדרכה שממול כלי אישור של חצי תריסר פקידים בכירים, הרמה של המנגנון מידרדרת. כל המישרות הבכירות נתפסות בהדרגה על-ידי כסילים וכורים, מלחכי-פינכה ומלקי-יישבו, אלה ממששים רוגמה לאחרים. ההשפעה היא מלמעלה למטה. הרג מסריח מן הראש. וכאשר הראש מסריח, יסריח גם הנוב.

במצב כזה, איש אינו אחראי לשום דבר. תבוסה צבאית, מפולת כלכלית, בישלון מודיעיני, חרבן תרבותי — הכל הולך. איש אינו אחראי לפני הציר בור, לציבור אין סונקציה במצב כזה.

כאשר כל אחד יודע שהוא זכה במישרתו תודות לפלג שלו במפלגה, ושהתקדמותו והתעשרותו תלויות רק בפלג הזה, הרי הנאמנות הבלעדית שלו היא לראש-הפלג. לא למדינה, לא לציר בור, לא לשום דבר מופשט כמו "ישראל". ואם ייכשל, המפלגה תעמוד מאחוריו בכל מחיר, עד הסוף. אין לו מה לראוג. דגל-הארז — סליחה, דגל מגן-דוד — הוא סמל טוט על מוט. מה שקובע בחיים זה העדה — סליחה, המפלגה. היא סמל-החיים. כל השאר הוא קישקיש.

לוקת המישרות היא תופעה גלויה, אך לא החשובה ביד תר. יש לתהליך הזה השלכות רב-הדרגה יותר חמורות.

בשבועות האחרונים היו נמרניה כמה משכרים ומשכרונים. אף אחד מהם לא היה חשוב במיוחד. אך כדאי לשים לב להתבטאויות שנלוו אליהם.

במרכז עמד תקציב-המדינה. כלומר, משהו הקרוי כך. אין לזה הרבה דמיון לתקציב אמיתי של מדינה אמיתית.

במדינה אמיתית נברקים הצרכים של המדינה, וההכנסות הצפויות מחולקות על פי צרכים אלה.

בישראל זהו אידיל שאין אף לחלום על הגשמתו.

מה שקרוי אצלנו "ממשלה" הוא פדרציה של מישרדים, שכל אחד מהם שייך ל"מחנה" מסוים במפלגה מסוימת. אי-אפשר לפגוע אף באחד מהם, כי כל פגיעה כזאת אינה פגיעה בסתם מנגנון ממשלתי, אלא בקודש-הקודשים של המחנה. הפלאגנות שלו ייצאו ללחום את מילחמת-הקודש על כל גרוש. ובצדק, כי בכל גרוש כזה תלויים חיים של מאות ואפלים של חברי "המחנה", הניזונים מהמישרד הזה במישרין ובעקיפין.

אי-אפשר לקצץ בתקציב-הביטחון העצום ("מחנה רבין") או בתקציב החינוך ("מחנה נבון"), ובוודאי שלא במישרד-השיכון ("מחנה לוי") או התעשייה ("מחנה שרון").

התוצאה היא שמצארים יחד את כל הדרישות של כל המחנות, ומטילים את העול על הציבור — האד רחים הפשוטים המזיעים דם כדי לפרנס את עצמם.

השנה הגיעו הברקים שלשלב חדש של הידרדרות. פלגי חרות סירבו לאשר כסף לקיבוצים, השייכים לפלג אחר, ואילו מפלגת העבודה סירבה כמעשה-הגמול לאשר תקציבים למטרות הקודרות. על העגלה עלתה אגודת-ישראל, שתבעה את חלקה, כתנאי לאישור ההקצבות לאחרים.

היה זה מישהו גם, ציני, של חלוקת-שלל — מרי-בה בין שורדים אחרי מובצע מוצלח. הנאמנות הראי-שונה של כל המתקשרים היתה לסלג. למחנה, למיסי-לגה. האינטרס האומי, הבראה כלכלית, צמיחה, עצי-מאות — כל אלה הן מילים ריקות.

רם תופעה זו אינה החמורה ביותר בתהליך הליבנון.

ערב יציאתו של ראש-הממשלה לארצות-הבית האשימו רובי ריחליכור את מפלגת-העבודה בכך שהיא יצרה משכר מלאכותי, כאשר המטרה היחידה שלה היא לערער את מעמדו של ראש-הממשלה בנושגנגטן ולהכשיל את מסעו מראש, כדי לשפר את סיכויי מנהיג המערך.

דוברי-המערך השיבו וטענו כי ראש-הממשלה הוא שגרם למשבר על רקע מילחמת-המחנות בתוך חרות. הוא נוקט עמדות קיצוניות, כך נאמר, כשמטרתו היחידה היא להתחרות עם ראשי המחנות היריבים במפלגתו.

דוברי שתי המפלגות הגדולות אומרים את אותו הדבר: שהמנגנונים המרכזיים מקבלים את החלטת-תייהם שלא על פי האינטרס של המדינה, ואף בניגוד לוי, אך ורק כדי לקדם את החמולות הפרטיות שלהם — לא את המפלגה, אלא את המחנה שלהם בתוך מפלגתם.

הם טוענים בפה מלא שהשרים הבכירים ביותר נאמנים לאינטרס של פלגיהם יותר מאשר לאינטרס המדינה. הם אומרים שהחלטות על מילחמה ושלוש, חיים ומוות, מתקבלות כיום בישי ראל לאור הצרכים ממלחמות פנימיות בתוך המפלגות. שהפכו מינרמיות.

כזה היה המצב בלבנון, בשנים שקדמו ל-1975 — השנה שבה נפלה השלהבת בארזים.

זה מה שקורה כיום בישראל. אלא שבמקום העדה קיימת אצלנו המפלגה.

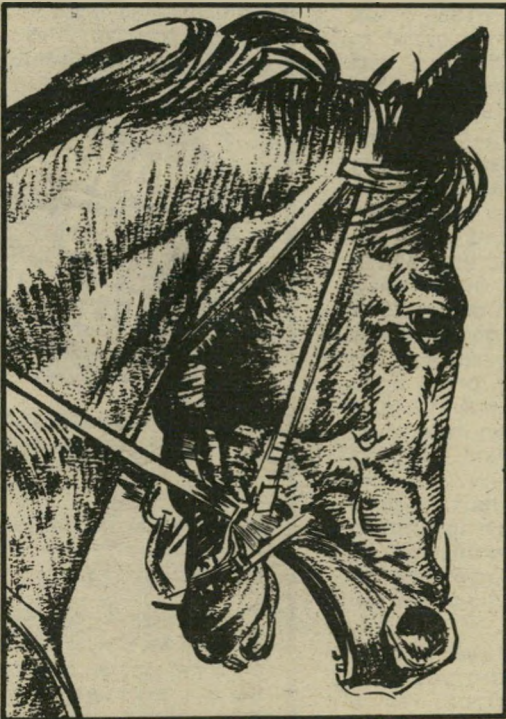
ש אצלנו סונים ושיעים, נוצרים ודרוזים. אלא שקוראים להם בשמות אחרים.

השיעי הוא איש-הליכוד, המארוני הוא איש מויסי-לגת-העבודה. הדרוזי הוא איש-שיים.

בתוך העדות יש תת-עדות. אצל המארונים בלבנון יש פלג של מישפחת ג'מיל, פלג של מישפחת שמעון, פלג של מישפחת פראנג'יה. מישפחות אלה יצאו לא פעם לטבח זו את זו.

אצלנו יש לעדת-חרות מחנות של מישפחת-שמיר, מישפחת-שרון ומישפחת-לוי. עדיין אין הרוגים אצלנו.

בצר הקיצוני של השיעים יש מיפלגת-השם, חיזב-אללה. אצי-

איזה מחנה שייך הסוס של קליגולה?

לנו יש התחיה, ומעבר להם המטורפים של הגיהאד היהודי, אנשי כהא.

מצב רומה קיים במפלגת-העבודה על מישפחותיה, ומעבר לה החמולה הנודרת של וייצמן, רבת-היתאבון, המישפחות הנילוות האחרות.

אל תגיד לי מי אתה. תגיד לי לאיזה סלג אתה שייך.

ה יבן הקו האדום של תהליך הליבנון היכן הגבול בין חברה דמוקרטית, בעלת מיפלגות ופלגים נורמאליים, ובין לבנון חדשה?

במילים אחרות: מהם הסימנים המובהקים להת-סרקת המדינה, והסיכנה לפדרציה של מיפלגות?

אחד הסימנים הוא בשטה המינויים.

הממשלה מתחלקת על פי המפלגות, וזה סיכעי. הכנסת נבי-חרת על פי מפתח מיפלגתי, וזה סיכעי.

אך כאשר פקידים מיקצועיים במנגנונים ממלכתיים-ביצועיים מתמנים על-ידי הקריטריון הבלעדי של השתייכותם המפלגתית-פילגית, נרלקת נורה אדומה קטנה.

את השלב הזה עברנו מזמן. כיום מתמנים דירקטורים לחברות ממלכתיות אריות-חשיבות על פי המפתח הבלעדי של השתיי-כות האדם לפלג של פלוגי במחנה של אלמוני במפלגה של שלמוני.

אין עוד שום חשיבות לכישרונו של אדם. הוא יכול להיות טיפוש מוחלט, נוכל ידוע, בור גמור — בתנאי שיהיה חבר מרכז-המיפלגה ומשתייך למחנהו של העסקן הנכון.

הסוס של קליגולה יכול להיות שגריר בכורמה, אם הוא שייך לפלג הנכון במפלגתו, והאתון של בילעם יכולה להיות דוברת מישרד-הקישקיש-והכירבוריה אם היא עסקנית במחנה הנכון. האיש של עזר וייצמן יתמנה לתפקיד הערכי באטלנטה, והאיש של אריאל שרון יתמנה כמנכ"ל חברת הכימיקלים. נגיד בנק ישראל יהיה האיש של פלוגי, היועץ המישפטי האיש של אל-מוני, וכך חבר הוועד-המנהל של רשות-השדור או מועצת המנהל לים של בלב.

ה אם ישראל מתלבנת? כלומר, האם היא הולכת ברכה של לבנון?

לכאורה, שאלה מוזרה. הרי בלבנון נשפך דם מדי יום. בני הארץ טובחים אלה את אלה בתותחים וכמיקלעים, במכוניות-תר-פת וכמיטעני-רד. הם מטילים מצור אלה על אלה, מרעיבים תינו-קוח ומנועים עזרה רפואית מגוססים. זהו ג'ונגל אנושי.

ואילו בישראל אין כמעט אלימות פנימית על רקע פוליטי או דתי. צועקים, שממיצים, אבל אין מרימים יד.

זהו הברד עצום. אך הוא קטן יותר מכפי שנרמזה. שהרי גם בלבנון, עד להתחלת מילחמת-האזרחים ב-1975, לא נשפך דם. ארץ-הארזים נראתה כאי של אושר ועושר במרחב.

ביירות היתה. פאריס של המזרח התיכון ומרכז כלכלי פורה. החוקה הלבנונית הכלת-רכוכה הוצגה לעיני העולם כדוגמה לדר-קיום מוצלח.

אך מאחורי התסאורה המאושרת הזאת נרקמה הטרדיה הנוראה, שיטמה לבנון.

מ הי התופעה הלבנונית, הצריכה לשמש אזהרה לעולם כולו, וקודם כל לנו?

אפשר להגדירה בפשטות: בני הלבנון חרלו מלי-היות לבנונים. הם הפכו נוצרים ושיעים, דרוזים וסר-נים.

הקולקטיב הלבנוני חרל מלהתקיים (ואולי לא היה קיים, בעי-צם, מעולם). במקומו צמחו הקולקטיבים העדתיים.

הנאמנות הראשונה של כל אדם אינה עוד לאומה הלבנונית או למדינה הלבנונית, אלא לעדתו הניצי-רית, המוסלמית וכז.

הפרט מוכן למות למען העדה, אך לא למען המדינה. הקריירה האישית שלו תלויה בעדה, לא בחברה הלבנונית. שום אדם לא התמנה לתפקיד כלשהו במנגנון הציבורי, גדול או קטן, בגלל כישוריו האישיים, אלא אך ורק בגלל השתייכותו לעדה זו או אחרת.

כל החלטה ציבורית הוכרעה על פי השאלה, האם זה טוב לעדה שלי? איש לא שאל עוד: האם זה טוב ללבנון?

כל עדה ראתה בעדות האחרות את האויבות העיקריות שלה. כל עדה היתה מוכנה להיעור כגורם הצינוני (סוריה, ישראל, אר-צות-הבית, צרפת, טעוריה וכז) נגד העדה היריבה, בת הלבנון. המדינה הלבנונית התפוררה מפני שהיא לא היתה חשובה לאיש. היא היתה רק תסאורה חיזונית, שמי-אחוריה התגבשו זה מכבר מיני-מדינות עדתיות.

המפלגת לא כאה לפתע פיתאום. היא היתה רק סיום הגיוני לתהליך שנמשך זמן רב, ושהחל עוד לפני שקמה המדינה הלב-נונית באופן רישמי. מתחת לפני המים הרגועים נוצרו ורמים קטניים.

כאשר הפך המצב בלתי-נסבל, התפוצץ הכל. מאז משתולל הרצח המוני בחוצות. הבעיה שנראתה עד אז כעניין מופשט, התגלתה כרמות ערומות של גוויות. הרג סיטוני וקיימעיני, הרס, נכות, רעב ומצוקה הפכו לחסיחוקם של בני הארץ המקוללת. וזהו אזהרה.

ה וזה אזהרה גם לנו. קודם כל לנו.

התופעה המקבילה בישראל לעדה הלבנונית אינה עדה דתית, וגם לא ארד-המוצא.

אומנם, יש בישראל מילחמות-דת, אך אין הן מסכנות את עתיד המדינה. יש בישראל בעיה עדתית עמוקה, אך אני מאמין שגם היא לא תגרום לפירוק המדינה.

התופעה הישראלית המקבילה לעדה הלבנונית היא המפלגה.

התופעה הישראלית המיוחדת במינה, הקרייה מיפלגה, שאינה דומה לשום מיפלגה אחרת בעולם, הולכת והופכת למיני-מדינה.

אני מציע לחשוב על כך. עכשיו.

ה תופעה הלבנונית הכוללת ביותר בחיי-ישראל הולכת ומתפשטת כתחום המינהל הציבורי.

סוני לבנוני ידע שלעולם לא יהיה נשיא-המדינה, כי המקום שמור למארוני. שיעי לבנוני ידע כי לעולם לא יהיה ראשי-ממשלה, כי המקום שמור לסיני. דרוזי לבנוני ידע שלעולם לא יהיה ירד בית-הנבחרים, כי המקום שמור לשיעי.

אלפי מישרות במנגנון הלבנוני — בממשלה ובמנגנון הציר-בורי, בצבא ובשרות-החוק, בכלכלה ובמינהל המקומי — חולקו בלבנון על פי קריטריון אחד ויחיד: השתייכות עדתית.

היחיד לא היה עוד אדם טוב או רע, מובשר או לא-ימצלח. הוא היה איש-עדתי, ותו לא.

הוא לא שכח זאת אף לרגע אחד בחייו. אם רצה להתקדם, היה צריך לפעול בעדתו. הנאמנות לעדה קדמה לכל, והיא היתה מפתח לכל הצלחה והתקדמות.